

LIETUVOS NOTARŲ RŪMAI

Teisingumo ministerijai
El. p. rastine@tm.lt

2020-07-10 Nr. S- 347
Į 2020-07-02 Nr. 20-9792

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos notarų rūmai, išnagrinėję pateiktą derinti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

1. Atkreipiame dėmesį, kad, siekiant Projekto siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2006 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 1R-105/V-55 patvirtintas Konsulinių pareigūnų atliekamų notarinių veiksmų atlikimo metodines taisykles.

2. Atsižvelgiant į tai, kad konsuliniai pareigūnai tvirtina pareiškimus dėl palikimo atsisakymo, turi būti pakeisti Testamentų registro nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 22 d. nutarimu Nr. 594, ir juose numatyta, kad konsulinis pareigūnas, kuriam paduotas pareiškimas dėl palikimo atsisakymo, perduoda pranešimą apie pareiškimo dėl palikimo atsisakymo padavimą Testamentų registrui nedelsdamas, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo pareiškimo dėl palikimo atsisakymo patvirtinimo dienos (analogiškai kaip ne palikimo atsiradimo vietos notaras). Tik taip bus užtikrinta, kad informacija apie palikimo atsisakymą būtų operatyviai pateikiama Testamentų registro tvarkytojui ir Testamentų registre būtų įregistruota aktuali informacija, kuri teikiama tiek paveldėjimo bylą vedančiam notarui, tiek kitiems suinteresuotiems asmenims.

3. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projektas parengtas siekiant optimizuoti konsulinių pareigūnų atliekamų notarinių veiksmų aprėptį, atsisakant notarinių veiksmų, kuriuos atlikti konsulinėse įstaigose nėra poreikio arba kuriems atlikti būtinos specifinės teisinės žinios. Lietuvos notarų rūmų nuomone, atsižvelgiant į šiuos kriterijus, turi būti peržiūrėti ne tik konsulinių pareigūnų, bet ir seniūnų atliekami notariniai veiksmai.

Notariato įstatymo 27¹ straipsnyje nustatyta, kad seniūnai turi teisę liudyti parašo dokumentuose tikrumą, dokumentų nuorašų ir jų išrašų tikrumą bei tvirtinti tam tikrų rūšių įgaliojimus, Civiliniame kodekse įtvirtinta seniūnų teisė tvirtinti testamentus ir tam tikrų rūšių įgaliojimus. Kaip jau ne kartą esame nurodę, esant plačiam notarų tinklui Lietuvoje, notarinės paslaugos yra nesunkiai pasiekiamos daugeliui žmonių. Be to, seniūnų atliekamų notarinių veiksmų apimtis yra nedidelė, todėl dėl notarinių veiksmų atlikimo žmonėms yra įprasta kreiptis į notarą, kuris suteikia konsultaciją, išaiškina notarinio veiksmo esmę ir pasekmes ir atlieka reikalingą notarinį veiksmą. Lietuvos notarų rūmai 2016 metais rinko informaciją apie tai, kiek 2015 metais buvo atlikta notarinių veiksmų atskirose seniūnijose bei su kokiomis problemomis susiduria seniūnai atlikdami notarius veiksmus. Lietuvos notarų rūmams duomenis pateikė 393

seniūnijos. Iš atsakymus pateikusių seniūnijų, 261 seniūnija nepatvirtino nė vieno testamentų, 74 nepatvirtino nė vieno įgaliojimo, 78 neliudijo nuorašų tikrumo, 26 neliudijo parašų tikrumo.

Vadovaujantis iš seniūnijų surinkta informacija, iš visų seniūnams pavestų atlikti notarinių veiksmų dažniausiai yra liudijamas nuorašų, išrašų ir parašų dokumentuose tikrumas. Pažymėtina, kad daugeliu atveju asmuo pateikia institucijai dokumento originalą, o kopiją, jei reikalinga, pasidaro pati institucija. Todėl nuorašų ir išrašų tikrumo liudijimas nėra dažnai reikalingas notarinis veiksmas. Jei nuorašas reikalingas pateikti į užsienį, jį reikės patvirtinti pažyma *Apostille*, o tai yra notarų funkcija, todėl asmeniui vis tiek reikės kreiptis į notarą. Liudijant asmenų parašų dokumentuose tikrumą, svarbu žinoti, kad parašų tikrumas negali būti liudijamas sandoriuose. Seniūnas turi būti kvalifikuotas ir išsiaiškinti, ar jis gali liudyti parašo tikrumą dokumente, ar turi nukreipti asmenį pas notarą, kad notaras tam tikrą pareiškimą ar kitą vienašalį sandorį patvirtintų.

Taigi, poreikis, kad seniūnai atliktų notarinius veiksmus yra labai nedidelis ir asmenims yra lengvai pasiekama alternatyva – notaras.

Iš seniūnijų pateiktų atsakymų taip pat išryškėjo notarinių veiksmų atlikimo seniūnijose problematika. Kaip pagrindines problemas seniūnijų atstovai nurodė tai, kad susiduriama su asmens veiksnio nustatymo problema, kad trūksta aiškumo, kokių dokumentų nuorašus turi teisę tvirtinti seniūnas. Patys seniūnai pripažino, kad jie neturi teisinio išsilavinimo, todėl kyla klausimas, kodėl jiems suteikiama teisė atlikti notarinius veiksmus, o ypač surašyti testamentus. Kiti taip pat nurodė, kad trūksta žinių, kompetencijos tvirtinti testamentus. Seniūno patvirtinti testamentai vis vien turi būti perduodami saugoti notarui.

Pažymėtina, kad seniūnams keliami dar mažesni reikalavimai nei notarinius veiksmus atliekantiems konsuliniais pareigūnams. Todėl jiems neturėtų būti suteikiama teisė tvirtinti testamentus ir įgaliojimus, kadangi šių veiksmų atlikimas reikalauja teisinių žinių ir patirties bei kelia didesnę riziką. Kaip ir dėl bet kurio kito notarinio veiksmo atlikimo, dėl testamentų ar įgaliojimo tvirtinimo asmuo gali kreiptis į notarą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Lietuvos notarų rūmai siūlo Notariato įstatymo 27¹ straipsnį pripažinti netekusiu galios (kartu atitinkamai pakeičiant Notariato įstatymo II skyriaus pavadinimą bei išbraukiant nuostatą dėl seniūnų atliekamų notarinių veiksmų iš Notariato įstatymo 2 straipsnio 3 dalies ir pripažįstant netekusia galios Notariato įstatymo 28 straipsnio 4 dalį) ir inicijuoti Civilinio kodekso 5.28 straipsnio 6 dalies ir Civilinio kodekso 2.139 straipsnio 1 dalies pakeitimus, atsisakant seniūnų atliekamų notarinių veiksmų.

Prezidentas

Marius Stračkaitis